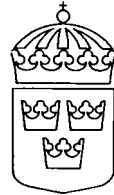

Regeringens skrivelse

1993/94:237

Redogörelse för den svenska
krigsmaterielexporten år 1993

Skr.
1993/94:237

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 24 mars 1994

Carl Bildt

Ulf Dinkelspiel
(Utrikesdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen lämnas en redogörelse för den svenska krigsmaterielexporten under år 1993.

Innehållsförteckning

Skr. 1993/94:237

Skrivelse

Den svenska krigsmaterielexporten år 1993

	Förord	
1	Lagen om krigsmateriel	3
2	Krigsmaterielinspektionen	3
3	Regeringens riktlinjer för krigsmaterielexport	4
4	Rådgivande nämnden för krigsmaterielexportfrågor	5
5	KMI:s teknisk-vetenskapliga råd	5
6	Information om vapenexportpolitiken	5
7	Krigsmaterielexporten år 1993	6
8	Internationell öppenhet om vapenöverföringar	6

Bilaga

1	Allmän bakgrund	8
2	Beviljade utförelsetillstånd	8
3	Faktiska leveranser	9
4	Geografisk fördelning	12
5	Upplåtelse av tillverkningsrättighet, samarbete, m.m.	16
6	Militärt inriktad utbildning	16
7	Redovisning av ägande i utländska rättssubjekt	16
8	De exporterande företagen	16

Förord

Den svenska tillverkningen, försäljningen och exporten av krigsmateriel kontrolleras av statsmakterna.

Sedan år 1985 lämnar regeringen årligen till riksdagen en redogörelse för den svenska krigsmaterielexporten.

1 Lagen om krigsmateriel

Tillverkning och utförsel av krigsmateriel regleras genom lagen (1992:1300) om krigsmateriel och förordningen (1992:1303) om krigsmateriel. Båda författningarna trädde i kraft den 1 januari 1993 och ersatte lagen (1983:1034) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m.m. och lagen (1988:558) om förbud mot utförsel av krigsmateriel, m.m. med tillhörande förordningar.

I propositionen 1991/92:174 föreslog regeringen den nya lagstiftningen på grundval av en genomgripande översyn av krigsmaterielexporten. Riksdagen biföll regeringens förslag (bet. 1992/93:UU1, rskr. 1992/93:61).

Den nya lagen bygger i allt väsentligt på den tidigare lagstiftningen liksom på tidigare praxis. Den nya lagen innehåller emellertid förenklingar, förtydliganden och moderniseringar av de bestämmelser som gäller för den samlade kontrollen över tillverkning och tillhandahållande av krigsmateriel.

Krigsmaterielagen föreskriver att krigsmateriel inte får tillverkas utan regeringens tillstånd. Även all försvarsindustriell utlandssamverkan förutsätter tillstånd av regeringen. Med utlandssamverkan förstås export eller annat tillhandahållande av krigsmateriel, upplåtelse eller överlåtelse av tillverkningsrätter, avtal med någon om att gemensamt med denne eller för hans räkning utveckla krigsmateriel eller metod för framställning av sådan materiel eller om att gemensamt tillverka krigsmateriel med någon i utlandet. Vid prövningen av frågan om ett utlandssamarbete kan medges skall Sveriges försvarspolitiska behov av detta samarbete beaktas. Slutligen krävs regeringens tillstånd, med vissa undantag, för att bedriva militärt inriktad utbildning.

Krigsmateriel indelas enligt den nya lagen i två kategorier. Vapen och stridsammunition har förts till kategorin krigsmateriel för strid medan icke förstörelsebringande materiel förts till kategorin övrig krigsmateriel. Bestämmelser om vilken materiel som innefattas i de två kategorierna finns i krigsmaterieförordningen.

2 Krigsmaterielinspektionen

Krigsmaterielinspektionen (KMI) utövar kontroll över tillverkningen av krigsmateriel. KMI inrättades år 1935 och finns numera inom Utrikesdepartementets handelsavdelning. KMI är även regeringens beredningsorgan för ärenden som rör export och import av krigsmateriel.

Beslut i ärenden om tillstånd att föra ut krigsmateriel ur landet fattas av regeringen. Regeringsärendena bereds av KMI i nära samråd med Utrikesdepartementets politiska avdelning, Försvarsdepartementet och i vissa fall Näringsdepartementet. Det statsråd som har till uppgift att föredra ärenden om utförsel av krigsmateriel har bemyndigats att pröva ärenden som inte avser utförsel i större omfattning eller som i övrigt inte är av större vikt.

KMI bereder förutom tillståndsärenden också de underrättelser som tillverkare av krigsmateriel är skyldiga att lämna regeringen senast fyra veckor innan ett anbud lämnas, eller ett avtal ingås, om export eller annat utlandssamverkan om krigsmateriel. Företagen skall vidare till KMI kvartalsvis redovisa den marknadsföring de bedrivit utomlands. Slutligen skall de krigsmaterielexporterande företagen rapportera om de leveranser som görs. KMI har löpande kontakter med företagen i dessa frågor.

3 Regeringens riktlinjer för krigsmaterielexport

Riktlinjerna understryker den vikt som vid den utrikespolitiska bedömningen av varje utförselärende skall fästas vid respekten för mänskliga rättigheter i mottagarlandet. Hänsyn skall alltid tas till mänskliga rättighetskriteriet även i de fall det är fråga om utförsel av materiel som i sig inte kan användas för att kränka mänskliga rättigheter.

Breddningen av krigsmaterielbegreppet åtföljdes som tidigare har nämnts av en indelning av krigsmateriel i två kategorier för vilka med hänsyn till materielens karaktär av förstörelsebringande respektive icke förstörelsebringande uppställs delvis olika riktlinjer för utförsel. För kategorin *krigsmateriel för strid* gäller i stort sett samma riktlinjer som tidigare, dvs. att regeringen *inte bör* ge tillstånd till export till en stat som befinner sig i väpnad konflikt med annan stat, en stat som är invecklad i internationell konflikt som kan befaras leda till väpnad konflikt, en stat som har inre väpnade oroligheter eller en stat där det förekommer omfattande och grova kränkningar av mänskliga rättigheter.

För utförsel av *övrig krigsmateriel*, som i stor utsträckning omfattar nya, tidigare oreglerade produkter, gäller att utförseltillstånd *bör* beviljas till länder som inte befinner sig i väpnad konflikt med någon annan stat, som inte har inre väpnade oroligheter eller där det inte förekommer omfattande och grova kränkningar av mänskliga rättigheter.

De skilda riktlinjerna för krigsmateriel för strid respektive övrig krigsmateriel innebär att en större länderkrets kan komma i fråga som mottagare av övrig krigsmateriel, dvs. icke förstörelsebringande materiel. Genom utvidgningen av krigsmaterielbegreppet synliggörs och redovisas legitim export som tidigare var oreglerad. Denna export blir nu också föremål för en politisk prövning.

Ett övergripande syfte med riktlinjerna är att ge en stabil och generell grund för tillståndsprövningen. Regeringen prövar dock varje utförselärende för sig.

4 Rådgivande nämnden för krigsmaterielexportfrågor

Enligt 10 kap. 6 § regeringsformen skall regeringen i utrikesärenden av större vikt om möjligt överlägga med Utrikesnämnden före avgörandet. Vissa utförelseärenden som rör krigsmateriel är av sådan art att överläggning med nämnden är påkallad. Det har ansetts önskvärt att prövningen av även andra enskilda utförelseärenden av principiell vikt ges en bredare förankring. Riksdagen beslutade därför år 1984 på grundval av propositionen 1984/85:82 om ökad insyn och samråd i frågor som rör krigsmaterielexport, att en rådgivande nämnd i krigsmaterielexportfrågor skulle inrättas.

Nämnden består av sex ledamöter tillsatta på parlamentarisk grund och har till uppgift att lämna råd i enskilda krigsmaterielexportfrågor. Nämnden höll år 1993 tio sammanträden. Den sammanträder på kallelse av krigsmaterielinspektören som också leder överläggningarna. Inspektören redovisar därefter samrådet för det föredragande statsrådet.

Alla principiellt viktiga ärenden behandlas i rådgivande nämnden vars månatliga sammanträden ger ledamöterna en fortlöpande insyn i regeringens handläggning av krigsmaterielexportärendena. Enhällighet eftersträvas vid bedömningen av utförelseärendena i nämnden. Regeringen fäster stor vikt vid nämndens rekommendationer. Har nämnden avstyrkt en utförelsansökan eller annan förfrågan, blir detta som regel också regeringens beslut. Har nämnden tillstyrkt, vägs detta in i den fortsatta beredningen. Det är regeringen som, efter en totalbedömning av alla för ärendet betydelsefulla omständigheter med utgångspunkt från de grundläggande riktlinjerna, bär ansvaret för beslut i krigsmaterielärenden.

Rådgivande nämnden ersätter inte Utrikesnämnden i sådana ärenden som regeringen enligt regeringsformen skall överlägga med Utrikesnämnden om.

5 KMI:s teknisk-vetenskapliga råd

För att bistå krigsmaterielinspektören med beredningen av ärenden som rör klassificering av krigsmateriel inrättades år 1984 ett särskilt teknisk-vetenskapligt råd med företrädare för institutioner med överblick över teknologins tillämpning på civila respektive militära områden. Under år 1993 höll rådet sex sammanträden.

6 Information om vapenexportpolitiken

En ny upplaga av KMI:s handbok gavs ut i april 1993 till ledning för dem som inom försvarsindustrin och vid statliga myndigheter har befattning med ärenden som rör tillverkning och utförelse av krigsmateriel. Handboken redovisar gällande lagstiftning, regelverk och handläggningsordning för tillståndsärenden.

Under året har publicerats en sammanfattande beskrivning av den svenska vapenexportpolitiken (Sveriges vapenexportpolitik, UD informerar 1993:4).

I skriften behandlas vapenexportens roll i den svenska säkerhetspolitiken, den svenska försvarsindustrin, riktlinjerna för utförelse av krigsmateriel samt det internationella samarbetet för att reglera vapenexporten. Skriften ges också ut på engelska, franska, tyska och spanska för att främja kunskapen i andra länder om den svenska politiken på detta område.

7 Krigsmaterielexporten år 1993

Regeringen har varje år sedan år 1985 lämnat riksdagen en skrivelse med redogörelse för den svenska krigsmaterielexporten. Härigenom förses riksdagen med en samlad information om krigsmaterielexporten samtidigt som underlag ges för en bredare allmän debatt. På grundval av redovisning från de krigsmaterielproducerande företagen har KMI utarbetat en redogörelse för år 1993 (*bilaga*).

I regeringens skrivelse 1992/93:224 med redogörelse för svenska exportleveranser för år 1992 gjordes antagandet att den nya, utvidgade klassificeringen skulle komma att innebära en statistisk ökning av den svenska exporten i storleksordningen 1 miljard kronor.

Av KMI:s redogörelse framgår bl.a. att värdet av svenska tillverkares krigsmaterielexport under år 1993 uppgick till 2 863 miljoner kronor, varav 1 216 miljoner kronor avsåg krigsmateriel för strid och 1 647 miljoner kronor övrig krigsmateriel.

För att möjliggöra en jämförelse av 1993 års export med tidigare år har det statistiska materialet för 1993 bearbetats. Om från 1993 års utförelse undantas de produkter som tidigare inte utgjorde krigsmateriel, blir den återstående utförelsen ca 1 850 miljoner kronor vilket skall jämföras med 2 753 miljoner kronor år 1992. Detta innebär *dels* att värdet av exporten av tidigare oklassificerade produkter under år 1993 uppgick till ca 1 miljard kronor, *dels* att exporten av krigsmateriel i jämförbara siffror och definitioner minskade med ca 33 procent från år 1992 till år 1993.

Regeringen har under år 1993 beviljat utförelsetillstånd för försäljning av krigsmateriel till ett värde av 6 105 miljoner kronor, varav 1 942 miljoner kronor avser krigsmateriel för strid och 4 162 miljoner kronor övrig krigsmateriel. Förändringen av krigsmaterielklassificeringen den 1 januari 1993 medförde ett betydande antal ansökningar om utförelse för försäljning av övrig krigsmateriel som tidigare inte var tillståndspliktig. Många av dessa tillstånd avser leveranser under flera kalenderår.

Enligt 1992 års krigsmateriellag har polismyndigheterna erhållit vissa ökade befogenheter att besluta om enskildas utförelse av handeldvapen.

8 Internationell öppenhet om vapenöverföringar

Förenta nationernas generalförsamling antog i december 1991 en resolution som anmodar medlemsländerna att till ett register över konventionella vapen redovisa såväl sin import som sin export av tyngre konventionella vapen. Enligt vissa definitioner skall handeln med följande sju vapen kategorier rap-

porteras: stridsvagnar, pansrade stridsfordon, grovt artilleri, stridsflygplan, attackhelikoptrar, stridsfartyg och robotar/robotlavetter.

Genom redovisningen torde öppenheten i fråga om internationella vapenöverföringar komma att öka i väsentlig grad. I samråd med försvarets myndigheter sammanställer Krigsmaterielinspektionen aktuella uppgifter som enligt FN-resolutionen överlämnas till FN.

För FN-registrets första år, 1992, lämnade 83 av FN:s medlemsländer uppgifter om sin export och import av de sju kategorierna tyngre vapen. Inkomna uppgifter beräknas motsvara ca 98 procent av den export som har förekommit.

Det framgår av statistiken att Sverige i endast obetydlig omfattning deltar i världshandeln med aktuella tyngre vapensystem.

Förenade nationernas register över konventionella vapen för år 1992.

	Antal registrerade vapenöverföringar kalenderåret 1992	Varav Sverige	
		Export	Import
Stridsvagnar	1 733	0	5 ¹
Pansrade stridsfordon	1 625	0	5 ¹
Grovt artilleri	1 682	0	0
Stridsflygplan	270	0	0
Attackhelikoptrar	40	0	0
Stridsfartyg	40	0 ²	0
Missiler/lavetter	68 878	5 ³	0

¹ Införsel från Tyskland av 5 stridsvagnar T72 och 5 stridsfordon MT-BL som tidigare tillhört Tyskland.

² Sverige redovisade utförsel till Australien av en sektion motsvarande skrovet till en tredjedels ubåt.

³ Robotsystem RBS 15 till Finland.

Sverige verkar på olika sätt för ökad rapportering till FN-registret och för större öppenhet om vapentransfereringar. I den europeiska säkerhetskonferensens (ESK) säkerhetsforum har de deltagande 53 länderna enats om att iaktta vissa principer vid vapentransfereringar, bl. a. att årligen lämna uppgifter till registret. I FN:s nedrustningskonferens i Genève deltar Sverige aktivt i ett arbete som syftar till att utveckla rapporteringsinstrumentet.

Som ett led i vår strävan efter ökad öppenhet på detta område har sedan år 1990 regeringens redogörelse till riksdagen över krigsmaterielexporten överlämnats till FN i engelsk översättning. Så kommer att ske även med årets redogörelse. Få andra länder torde redovisa sin vapenexport med motsvarande öppenhet och detaljeringsgrad.

1 Allmän bakgrund

Krigsmaterielinspektionen (KMI) följer kontinuerligt marknadsföringen och exporten av krigsmateriel från Sverige. De företag som har tillstånd att bedriva verksamhet på krigsmaterielområdet – för närvarande omkring 175 företag, varav ca 40 är aktiva – är skyldiga att lämna redovisningar i olika hänseenden till KMI. Dessa redovisningar, tillsammans med uppgifter som inspektionen tar fram på annat sätt, analyseras och bearbetas inom KMI. I propositionen 1984/85:82 om ökad insyn och samråd i frågor som rör krigsmaterielexport uttalade regeringen sin avsikt att varje år lämna riksdagen en redogörelse för den svenska krigsmaterielexporten. Föreliggande redogörelse avser den svenska krigsmaterielexporten år 1993.

2 Beviljade utförelsetillstånd

Antalet inkomna utförelseärenden har under senare år varierat mellan 1 500 och 2 300. Den övervägande delen av dessa tillstånd har gällt utförelse av andra anledningar än försäljning, såsom utförelse för eller efter reparation, för demonstration eller för prov. Under år 1993, som var det första under vilket den nya krigsmaterielagen tillämpats, inkom inledningsvis ett betydande antal ansökningar om utförelsetillstånd för försäljning avseende övrig krigsmateriel vilken tidigare inte var tillståndspliktig. Många av dessa tillstånd avser leveranser under flera kalenderår.

Beslut om utförelsetillstånd fattas av regeringen. I ärenden som inte avser utförelse i större omfattning eller i övrigt inte är av större vikt får det statsråd som har till uppgift att föredra ärenden om utförelse av krigsmateriel pröva frågan om tillstånd. Som framgår av tabell 1 fattades år 1993 regeringsbeslut i utförelseärenden som sammantaget motsvarar 97 % av det totala värdet av givna tillstånd.

Tabell 1. Beviljade utförelsetillstånd för försäljning under åren 1986–1993. För år 1993 har en uppdelning skett i krigsmateriel för strid (KS) och övrig krigsmateriel (ÖK).

År	Värde mkr i löpande priser	Härav regeringsbeslut		
		mkr	% av värdet	Antal
1986	4 262	4 151	97	226
1987	5 383	5 320	99	285
1988	6 405	6 333	99	380
1989	7 247	7 100	98	312
1990	2 980	2 912	98	328
1991	2 559	2 511	98	350
1992	3 360	3 287	98	241
	<i>Summa</i>	<i>KS</i>	<i>ÖK</i>	
1993	6 105	1 942	4 162	5 916
				97
				368

Av tabell 2 nedan framgår det sammantagna värdet av beviljade utförseltillstånd beräknat i fasta priser.

Skr. 1993/94:237
Bilaga

Tabell 2. Beviljade utförseltillstånd för försäljning under åren 1986–1993 i löpande priser och i 1968 års prisnivå¹ jämte den procentuella volymförändringen.

År	Värde i löpande priser mkr	Värde i fasta priser mkr	Volymförändring i procent jämfört med föregående år
1986	4 262	980	+ 31
1987	5 383	1 194	+ 22
1988	6 405	1 366	+ 14
1989	7 247	1 455	+ 6
1990	2 980	578	- 60
1991	2 559	478	- 17
1992	3 360	628	+ 31
	<i>Summa KS ÖK</i>	<i>Summa KS ÖK</i>	<i>Summa KS ÖK</i>
1993	6 105 1 942 4 162	1 030 328 702	- - -

¹ Vid prisräkningen har SCB:s exportindex för verkstadsprodukter använts.

3 Faktiska leveranser

KMI:s utförselstatistik grundar sig på uppgifter om värdet av levererad materiel som redovisas av exportföretagen.

Tabell 3 visar värdet av svensk krigsmaterielexport under den senaste tioårsperioden såväl i löpande priser som i 1968 års prisnivå. Av tabellen framgår även krigsmaterielens andel av Sveriges totala varuexport.

Under år 1993 utfördes krigsmateriel för strid till ett värde av 1 216 miljoner kronor och övrig krigsmateriel för 1 647 miljoner kronor, dvs. tillsammans 2 863 miljoner kronor. För att erhålla ett värde som kan jämföras med utförseln under år 1992 redovisas i tillägg till detta 1993 års belopp minskat med värdet för utförsel av sådan krigsmateriel som ej klassificerades som krigsmateriel enligt den 1992 gällande krigsmaterieförteckningen.

Tabell 3. Värdet av svensk krigsmaterielexport under åren 1984 – 1993 i löpande priser och 1968 års prisnivå², m.m.

År	Sveriges totala varuexport (löp. priser) mkr	Krigsmaterielexport					
		löpande priser mkr	andel av varuexp. %	fasta priser mkr	volymförändring %		
1984	242 500	2 618	0,90	554	+ 24,8		
1985	259 985	2 137	0,82	511	- 7,8		
1986	265 100	3 243	1,22	746	+ 46,0		
1987	281 433	4 427	1,57	981	+ 31,5		
1988	304 782	6 155	2,02	1 313	+ 34,0		
1989	332 580	6 005	1,81	1 206	- 8,1		
1990	339 850	3 327	0,98	645	- 46,5		
1991	332 779	2 705	0,81	505	- 21,7		
1992	326 031 ³	2 753	0,84	514	+ 1,8		
		<i>Summa KS</i>	<i>ÖK</i>				
1993	388 245 ⁴	2 863	1 216	1 647	0,74	482	-
Jämförelsevärde 1993		1 850			0,47	313	- 33

² Vid prisomräkningen har SCB:s exportindex för verkstadsprodukter använts.

³ Uppgiften om Sveriges totala varuexport för år 1992 har i årets sammanställning korrigerats jämfört med motsvarande uppgift i regeringens skrivelse 1992/93:224 om krigsmaterielexporten år 1992. Korrigeringen innebär ingen ändring av uppgiften om krigsmaterielexportens andel härav.

⁴ Preliminär uppgift för varuexporten under år 1993.

Om tidigare års definition av krigsmateriel tillämpas på 1993 års exportsiffror, skulle den redovisade exporten i fasta priser ha minskat med ca 33 % i jämförelse med år 1992.

Krigsmaterielexporten utgjorde år 1992 ca 0,84 % av Sveriges totala varuexport. Denna andel sjönk under år 1993 till ca 0,74 %, varav 0,31 % utgjorde krigsmateriel för strid och 0,42 % övrig krigsmateriel.

Den här redovisade utförselstatistiken, baserad på företagens leveransdeklarationer till KMI, är den enda som på ett korrekt sätt anknyter till krigsmateriellagstiftningen. I den allmänna utrikeshandelsstatistiken, som grundas på tullmyndigheternas uppgifter till Statistiska centralbyrån, särskiljs inte krigsmateriel från civila produkter annat än på några snävt avgränsade områden.

Förändringar från ett år till ett annat ger inte underlag för några mer långsiktiga bedömningar av utvecklingstendenser. En avsevärd minskning av exporten, såväl nominellt som i fasta priser, inträffade emellertid under åren 1990–93.

En jämförelse av tabellerna 1, 2 och 3 ovan visar, att det sammantagna värdet av beviljade utförseltillstånd under ett år kan skilja sig avsevärt från värdet av faktiska leveranser under samma år. Detta beror på att givna utförseltillstånd ofta avser utförsel som sträcker sig över flera kalenderår, liksom på att tillstånd i några fall ej utnyttjas helt. Den ökning av beviljade utförseltillstånd som registrerats för år 1993 torde i linje med detta förhållande åter speglas i kommande års utförselstatistik.

I tabell 4 nedan redovisas krigsmaterielexporten under åren 1990 – 1993 fördelad på de sexton olika materielkategorierna i 1988 års krigsmaterieför-

fördelad på de sexton olika materielkategorierna i 1988 års krigsmaterieförteckning. I de fall det klassificeringsmässigt är möjligt, även om definitionerna inte helt överensstämmer, har approximativa uppgifter för år 1993 införts. Utförelsen under år 1993 fördelad enligt nu gällande klassificering redovisas i tabell 5.

Skr. 1993/94:237
Bilaga

Tabell 4. Värdet av svensk krigsmaterielexport i miljoner kronor under åren 1990–1993 fördelad på huvudområdena i 1988 års krigsmaterieförteckning.

	1993	1992	1991	1990
1. Handeldvapen m.m.	1	–	2	2
2. Artilleripjäser m.m.	150	223	206	634
3. Ammunition m.m.	287	289	394	1 008
4. Robotar, torpeder, minor m.m.	480	1 166	1 586	799
5. Materiel för stridsledning m.m.	1 007	267	155	334
6. ABC-stridsmateriel m.m.	–	–	–	–
7. Sprängämnen m.m.	74	71	77	149
8. Fartyg m.m.	117	490	–	–
9. Luftfartyg m.m.	137	129	158	188
10. Fordon	506	11	50	130
11. Materiel för strålning m.m.	–	–	–	–
12. Fotomateriel	2	–	–	–
13. Hjälmars m.m.	–	–	–	–
14. Bromateriel	–	–	–	–
15. Övningsmateriel	92	75	63	65
16. Maskiner, verktyg m.m.	10	32	14	18
SUMMA	2 863	2 753	2 705	3 327

Tabell 5. Värdet av svensk krigsmaterielexport i miljoner kronor fördelat på krigsmaterieförteckningens huvudområden.

		1993
<i>Krigsmateriel för strid</i>		
KS1	Finkalibriga eldrörsvapen	0
KS2	Kanoner, pansarvärnsvapen	53
KS3	Ammunition	126
KS4	Robotar, raketer, torpeder, bomber	399
KS5	Eldledningsutrustning	535
KS6	ABC-stridsmedel	0
KS7	Krut och sprängämnen	74
KS8	Krigsfartyg	29
KS9	Stridsflygplan	0
KS10	Stridsfordon	0
KS11	Riktade energivapen	0
	SUMMA	1 216
<i>Övrig krigsmateriel</i>		
ÖK21	Finkalibriga eldrörsvapen, delar m.m.	1
ÖK22	Kanoner, pansarvärnsvapen, delar m.m.	97
ÖK23	Övningsammunition m.m.	161
ÖK24	Övningsraketer, rönjningsutrustning m.m.	81
ÖK25	Spanings- och mätutrustning m.m.	457
ÖK26	Skyddsmateriel m.m.	0
ÖK27	Krut- och sprängämneskomponenter	0
ÖK28	Fartyg för bevakning m.m.	88
ÖK29	Flygplan utformade för militärt bruk m.m.	137
ÖK30	Fordon utformade för militärt bruk m.m.	506
ÖK31	Riktade energivapen	0
ÖK32	Fortifikationer	0
ÖK33	Elektronisk utrustning för militärt bruk	14
ÖK34	Fotografisk och elektrooptisk utrustning	2
ÖK35	Övningsmateriel	92
ÖK36	Tillverkningsutrustning	10
ÖK37	Programvara	0
	SUMMA	1 647

Till den redovisning av exporten år 1993 som framgår av tabell 5 kan följande kommentarer göras beträffande vissa produktområden.

Inom grupperna KS1, ÖK21, KS2 och ÖK22 har utförelsen till ca 50 % av värdet avsett pansarvärnsvapen med ammunition och återstoden luftvärnskanoner med ammunition i första hand för fartygsbeväpning.

Inom grupp KS4 och ÖK24 har över 80 % avsett pansarvärns- och luftvärnsrobotsystem.

Inom grupperna KS5 och ÖK25 har utförelsen varit fördelad med 50 % på sikten för robotar och eldledningssystem för fartyg och med 50 % på spaningsystem och komponenter. En stor del av de senare produkterna utgjorde tidigare ej krigsmateriel.

Inom gruppen ÖK30 utgjordes utförelsen huvudsakligen av fordon som tidigare ej klassificerades som krigsmateriel.

4 Geografisk fördelning

Skr. 1993/94:237

Bilaga

Den i föregående tabell redovisade totala omfattningen av krigsmaterielexporten och dess uppdelning på olika huvudområden kompletteras i följande sammanställningar av en redovisning av exportens fördelning på dels skilda regioner, dels enskilda länder.

Regionerna har jämfört med tidigare redovisningar indelats på ett mer informativt sätt. Sammanställningen ger vid handen, att Norden och övriga Västeuropas andel av den svenska krigsmaterielexporten visat en ökande tendens. Västeuropa mottog år 1993 ca 65 % av den svenska krigsmaterielexporten. Australien har under senare år tillkommit som en betydande mottagare av svensk krigsmateriel.

Tabell 6. Krigsmaterielexportens fördelning på regioner i procent av värdet under åren 1988 - 1993.

	1988	1989	1990	1991	1992	1993		
						Summa	KS	ÖK
Norden	14	17	27	46	45	35	34	36
Övriga Västeuropa	19	24	25	35	23	31	44	21
Öst- och Centraleuropa	0	0	0	0	0	0	0	0
Nordamerika	11	11	8	12	9	9	6	11
Latinamerika	6	3	1	0	1	1	3	0
Australien och Nya Zeeland	0	0	1	0	17	9	12	7
Asien	50	44	37	6	5	14	0	24
Afrika	0	1	1	0	0	0	0	1
Antal länder	38	36	33	36	40			44

I det följande redovisas krigsmaterielexporten fördelad på mottagarländer. I tabellerna har medtagits alla länder till vilka utförelsen av krigsmateriel har överstigit 1,0 miljoner kronor under något av åren 1991 - 1993.

Tabell 7 anger de länder till vilka exporterats krigsmateriel för strid under år 1993. I tabellen redovisas även utförelsen av övrig krigsmateriel till dessa länder. Som jämförelse anges utförelsevärdena under åren 1991 och 1992 enligt den då gällande klassificeringen.

Tabell 8 upptar de länder till vilka har levererats endast övrig krigsmateriel år 1993, samt som jämförelse exportvärden för de två föregående åren enligt då gällande klassificering. Exporten av övrig krigsmateriel har väsentligen utgjorts av reservdelar, underhållsutrustning och simulatorer jämte övnings-, rök- och lysammunition till länder som innehar svensk krigsmateriel, även tidigare oklassad sådan, samt spaningsradarstationer och terrängfordon. Uppgiften för Ryssland och Kina avser utförelse av bandvagnar till civila kunder.

Tabell 7. Länder till vilka under år 1993 exporterats krigsmateriel för strid och övrig krigsmateriel samt utförsel till dessa länder av krigsmateriel under åren 1991 och 1992 enligt då gällande klassificering (miljoner kr).

	1993			1992	1991
	KS	ÖK	Summa		
Amerikas Förenta Stater	37,9	114,2	152,1	169,6	233,0
Australien	143,1	117,8	260,9	473,4	15,0
Belgien	160,2	5,4	165,6	94,4	221,0
Brasilien	23,3	4,4	27,6	9,6	2,9
Canada	37,9	63,7	101,6	67,0	96,0
Danmark	32,9	71,2	104,1	123,2	182,0
Finland	52,0	111,8	163,8	523,5	453,5
Frankrike	1,6	24,6	26,2	11,1	28,3
Italien	9,9	5,1	15,1	7,8	9,2
Japan	0,4	15,3	15,7	26,4	6,1
Nederländerna	0,1	32,7	32,8	132,9	218,7
Norge	334,9	409,3	744,3	589,5	617,0
Schweiz	67,4	70,1	137,5	9,0	13,9
Singapore	3,7	139,1	142,8	21,4	59,7
Storbritannien	6,8	116,9	123,7	51,3	48,5
Turkiet	0,1	-	0,1	1,9	-
Tyskland	51,9	48,5	100,4	37,3	163,2
Uruguay	8,6	-	8,6	11,0	-
Österrike	243,4	35,2	278,5	299,7	226,7
Övriga länder ⁵	0,3	0,3	-	-	-
Summa	1 216,4	1 385,3 ⁶	2 601,7		

⁵ Polen

⁶ Härav torde ca 60 % utgöra sådan utrustning som tidigare ej klassificerades som krigsmateriel.

Tabell 8. Länder till vilka under år 1993 exporterats enbart övrig krigsmateriel, samt utförsel av krigsmateriel till dessa länder under åren 1991 och 1992 (miljoner kr).

	1993	1992 ⁷	1991 ⁷
Bahrain	3,1	–	–
Indien	42,2	6,1	29,5
Indonesien	0,6	4,0	1,7
Irland	2,7	–	–
Kina	4,2	–	–
Republiken Korea	1,7	–	–
Kuwait	31,9	–	–
Malaysia	48,1	64,9	47,6
Mexico	1,5	0,1	–
Nya Zeeland	0,6	0,1	4,6
Oman	1,7	–	–
Pakistan	28,8	2,8	–
Ryssland	3,5	–	–
Spanien	3,9	2,4	6,0
Thailand	75,6	0,1	–
Tunisien	9,6	1,9	–
Övriga länder ⁸	1,7	–	–
SUMMA	261,4⁹		

⁷ Avser utförsel av krigsmateriel enligt då gällande krigsmaterielförteckning.

⁸ Andorra, Botswana, Förenade Arabemiraten, Ghana, Island, Portugal, Saudiarabien och Ungern.

⁹ Härav torde ca 70 % utgöra sådan utrustning som tidigare ej klassificerades som krigsmateriel.

Under år 1993 omfattade krigsmaterielexporten leveranser till sammanlagt 44 länder. Till 24 länder levererades endast övrig krigsmateriel, varav för mindre än 1 miljon kronor till 10 länder. Tillstånd har vidare meddelats för utförsel av jakt- och sportskyttmateriel till 19 länder, nämligen: Amerikas Förenta Stater, Australien, Belgien, Canada, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Italien, Japan, Norge, Nya Zeeland, Polen, Ryssland, Schweiz, Spanien, Storbritannien, Tyskland och Österrike.

Inom ramen för det s.k. suveränitetsstödet har Sveriges regering överlämnat viss, i huvudsak civil, materiel till regeringarna i Estland, Lettland och Litauen för att stärka ländernas förmåga att övervaka sina gränser, land- och havsterritorier. Materielen är ämnad i första hand för ländernas polis-, tull- och gränsbevakningsmyndigheter för att bättre kunna bekämpa smuggling och organiserad brottslighet. Under år 1992 överlämnades ett bevakningsfartyg till Estland. Därefter har Estland mottagit ett ytterligare bevakningsfartyg, Lettland två och Litauen ett bevakningsfartyg. Vidare har till vart och ett av de baltiska ländernas överlämnats tretton pansrade transportfordon, modell 1942. Den som gåva överlämnade krigsmaterielen anses ej ha något exportvärde och har därför inte redovisats i ovanstående tabeller.

Sammanfattningsvis kan konstateras att exportmönstret har förskjutits så att OECD-länderna, dvs. i huvudsak Norden, övriga Västeuropa och Nordamerika samt Australien, kommit att utgöra de helt dominerande mottagarna av svensk krigsmateriel, under år 1993 motsvarande ca 85 % av utförseln.

5 Upplåtelse av tillverkningsrätt, samarbete, m.m.

Skr. 1993/94:237
Bilaga

Under år 1993 har fem tillstånd lämnats för upplåtelse av tillverkningsrätt utom riket. De har avsett tillverkning i Amerikas Förenta Stater, Australien, Indien (två tillstånd) respektive Tyskland. 17 samarbetsavtal har granskats och godkänts avseende gemensam utveckling eller produktion med följande länder: Amerikas Förenta Stater, Frankrike (två tillstånd), Norge (sex tillstånd), Polen (två tillstånd), Singapore, Tyskland (fyra tillstånd) och Österrike.

Prövningen av ärenden rörande upplåtelse av tillverkningsrätt och samarbete med utländsk part sker, oavsett materieltyp, med de strängare kriterier som gäller för export av krigsmateriel för strid, eftersom sådant samarbete i regel medför en långsiktigare bindning än regelrätt export. Sådana avtals omfattning, deras utsträckning i tiden, reexportklausuler, m.m. granskas därvid i detalj.

Regeringen har med stöd av krigsmaterielagen föreskrivit en skyldighet för den som har upplåtit tillverkningsrätt avseende krigsmateriel till någon i utlandet eller som ingått avtal om samarbete med någon i utlandet att årligen redovisa huruvida avtalen fortfarande är i kraft, om tillverkning eller annat samarbete enligt sådant avtal alljämt förekommer samt hur samarbetet bedrivs.

För år 1993 gäller att 14 företag redovisat sammanlagt 151 gällande licensupplåtelser och samarbetsavtal i 22 länder.

6 Militärt inriktad utbildning

Militärt inriktad utbildning av utländsk medborgare får enligt krigsmaterielagen inte, med vissa undantag, bedrivas inom eller utom landet utan regeringens tillstånd.

Under år 1993 har inget sådant tillstånd lämnats.

7 Redovisning av ägande i utländska rättssubjekt

Enligt krigsmaterielagen skall företag som har tillstånd att tillverka eller tillhandahålla krigsmateriel årligen redovisa uppgifter om ägande i utländska rättssubjekt som bedriver utveckling, tillverkning, marknadsföring eller försäljning av krigsmateriel.

För år 1993 gäller att sex företag redovisat ägande i 22 utländska rättssubjekt i 12 länder.

8 De exporterande företagen

173 företag har tillstånd att tillverka krigsmateriel varav ca 40 exporterade sådan materiel under år 1993.

Det främsta exportföretaget under år 1993 var Bofors AB som svarade för ca 1 miljard kronor, eller ca 35 % av krigsmaterielexporten. Bofors AB är sedan februari 1992 ett helägt dotterbolag till Celsius Industrier AB. Härutöver exporterade fem företag för mer än 100 miljoner kronor, nämligen CelsiusTech Systems AB, Ericsson Radar Electronics AB, Hägglunds Vehicle AB, Saab Instruments AB och Saab Scania AB, Scania Trucks & Buses.

Fyra företag, nämligen Bofors Explosives AB, Norma Precision AB, Saab Training AB och Volvo Flygmotor AB, exporterade vardera för mellan 50 och 100 miljoner kronor. Sju företag exporterade för mellan 10 och 50 miljoner kronor. Dessa var Bofors LIAB AB, Bofors Underwater Systems AB, CelsiusTech Electronics AB, FFV Aerotech AB, Kockums Submarine AB, SA Marine AB och Åkers Krutbruk Protection AB.

Övriga företag med en export överstigande 1 miljon kronor är Air Target Sweden AB, Bofors Carl Gustaf AB, Ericsson Components AB, Norabel Ignition AB, Norabel Pyroteknik AB, Saab Missiles AB och Volvo Lastvagnar AB.

Tillsammans svarade dessa tjugofyra företag för nästan 100 % av den totala svenska krigsmaterielexporten under år 1993.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 24 mars 1994

Närvarande: statsministern Bildt, ordförande, och statsråden B. Westerberg, Friggebo, Johansson, Laurén, Hörnlund, Olsson, Svensson, af Ugglas, Dinkelspiel, Hellsvik, Wibble, Björck, Davidson, Könberg, Odell, Lundgren, Unckel, P. Westerberg

Föredragande: statsrådet Dinkelspiel

Regeringen beslutar skrivelse 1993/94:237 Redogörelse för den svenska krigsmaterielexporten år 1993.